

լեցուին, և ջանադիր կ'ըլլան անհատապէս և հաւաքաբար գովելի հանդիսանալ բարոյականութեան տեսակէտով, ու ըստ այնմ ուղղութիւն կուտան իրենց բարեբերուն:

Այս կերպով է որ քրիստոնէական կեանքը սկիզբէն կրցած է ոչ միայն պաշտպանել իր զոյգութիւնը, զինքը շնորհապատող յոռի ազգեցութեանց դէմ, այլ նաեւ հետզհետէ առաւելագոյն չափերու հասցնել հոգեկան նուաճումը իր գործը, երկրի վրայ կատարած բարոյական մեծագոյն աշխարհակալութիւնը. որուն նմանը այլուր չէ արձանագրած ցարդ պատմութիւնը: Նոյն այդ կերպով է որ քրիստոնէայ ժողովուրդներուն մէջ դեռ կը շարունակուի, անոնց ապրած կրօնական կեանքին անկեղծութեան հետ ուղիղ համեմատութեամբ անշուշտ, բարոյական ուժեղացումի և քաղաքակրթական յառաջդիմութեան գործը՝ ի պատիւ Աւետարանի գաղափարին:

Ու այս գործը պիտի կատարուի հակառակ երբեմն իր յամր գնացքին, այնքան ապահով եւ վճռական կերպով, որքան այդ ժողովուրդները կրնան ապրեցնել իրենց մէջ ինչ որ իրենց կրօնը ուսուցած է իրենց և կ'ուսուցանէ տակաւին, ինչ որ կրցած են պահել, ինչ որ այդ կրօնքին անմահ առաջնորդներէն ընդունած են և լրացած, և տեսած ու հաստատած անոնց գործունէութեան արդիւնքներուն մէջ: — Ասոր մէջ է քրիստոնէական կատարելութեան գաղտնիքը. կեանքը երջանկութեան կը վերածուի, այսինքն երկնից թագաւորութիւնը կ'իրականանայ երկրի վրայ ա՛յն ատեն միայն, երբ Աստուծոյ գաղափարը մարդուն և մարդկութեան մէջ կրնայ ծնիլ խաղաղութիւն:

Թ. Ե. Կ.

ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆԸ

(ՀԱՏԿԻ ԿԻՐԱԿԻ)

(Գործք Ա. 15-26)

Գեղեցիկ է ժամանայական այս կարգադրութիւնը, որ կը տնօրինէ Զատիկի Ս. Պատարագին իբր ճաշու առաքելական ընթերցում կարգալ Գործք Առաքելոցի այս Ա. 15-26 հատուածը:

Այդ հատուածը, սրտագրաւ նկար, որուն մէջ կը տեսագրուի Քրիստոսի իր եր-

կրաւոր հօտէն խաղաղ բաժանումի վաղորդային իսկ՝ այս վերջինին մէջ սկսած հոգեւոր կեանքի եռուզեւը, կը պարունակէ երկու բաժիններ: Անոնցմէ առաջինն է Յուդայի անկումին պաշտօնական հրատաարակումը առաքելական խումբի երկացողային կողմէ. իսկ երկրորդը՝ այս խումբին մէջ անոր տեղ յաջորդ մը կարգելու հարկին նկատառումը: Առաջինը տխուր պատկեր մըն է, մասյլ՝ յուշերովը դաւաճան աշակերտին, որուն մտածումը առաջին վայրկեանէն սկսեւ էր լլկել մահնուն սիրտը, և պակուցիլ՝ անոր իրեն համար նախասահմանուած հաւուր վախճանովը, որ Ակեղդամայի մահաշունչ տպաւորութեամբ պիտի յաւերժանար՝ դարէ դար՝ քրիստոնէական զգացողութեան մէջ, մինչև այսօր:

Իսկ երկրորդը բարձրօրէն ոգեւորիչ հանգէսն է սեռն և սեռու գիտակցութեանը Եկեղեցւոյ առաջին հասարակութեան, որ իր հիմնադրին մահէն անմիջապէս ետքը ամենէն վճռական քայլը կ'առնէ անոր գործը շարունակելու իր որոշողութեան մէջ:

Ան առաւելագոյն է որ չէնք բարձրանայ արդէն դուռած հիւսուելին վրայ. պէտք է անփոփոխ մնայ առաջին գործիչներուն նախակարգուած թիւը, երկոտասանը. ուստի պէտք է նոր մը ընտրուի անկեալին տեղը: Իայց այս գաւառամանութենէն աւելի՛ այդ առաջին ժամապման միջոցին կարեւոր եւ էական նկատուածն է այս սկզբունքը թէ ընտրեալը պէտք է անոնցմէ լինի որոնք սկիզբէն հետեւած են Յիսուսին, Յովհաննուս մկրտութենէն մինչև անոր համբարձումը. և այս՝ որպէսզի կարենայ ա՛ն ալ, միւսներուն պէս վկայել Փրկչին յարութեանը մասին: Հասարակաց այս զգացման և հանրային այս գաղափարին է որ թարգման կը կանգնի Պետրոս, որ ընտրութեան ձեռնարկուելէ առաջ այս պայմանը կը բանաձեռէ յստակ և պարզ բառերով:

Ուրեմն այս տեսութիւնը զոր ամբողջ քան դարերու ընթացքին բոլոր քրիստոնէայ սերունդներն ու զարոնները իրարու փոխանցեցին անալլալ Նոյնութեան, մին է իսկապէս մեր հաւատքին բիւրեղացած այն սկզբունքներէն, որուն՝ առաջին բաժնէն անդրադարձաւ եկեղեցին, և զոր հիւսելով իր դաւանանքին մէջ, սկիզբէն իսկ նկատեց զայն հիմնաքարը իր վարդա-

պետութեանց կառուցուածքին: Ասոր համար չէ՞ր միթէ որ Պօղոս, Աւետարանի ամենամեծ տարածիչը, յարուցեալ Փրկիչը հոգւով իրապէս տեսնելէն վերջ միայն հաւատաց իր առաքելական կոչումին, այնպիսի հոգեւանդն համոզումով որ յետոյ պիտի ըսել տար իրեն «Եթէ Բրիստոս յաբուժիւն չէ առած՝ ընդունայն է մարդոց հաւատալը և իրենց քարոզելը»:

Բրիստոսի յարութեան հաւատքը խաբիսին է արգարե քրիստոնէական կեանքին, որ առանց անոր՝ պիտի նմանէր խութեւրու և խարակնեւրու միջև տարութեւրուող նաւի մը, ամէն վայրկեան ենթակայ՝ խորտակուելու անխնայ: Աւելի կարեւոր և կենսական պիտի ըլլար սակայն շեշտել հոս, այս բնագրին ներքեւ, թէ անիկա՝ այդ հաւատքը՝ առանցքն է քրիստոնէական քաղաքութեան և հիմնապայմանը հոգեւորական աստիճանի արժանեաց: Ով որ, կրօնաւորական ասպարէզի վարիչ կամ մշակ, գրչի վաստակաւոր կամ բեմական գործիչ, որ յանձն է առած իր կարողութիւնները գնել ի սպաս Աւետարանի բարոյականին, բայց չունի Բրիստոսի յարութեան մասին հարկաւոր անկեղծ հաւատքը, չի կրնար լրիւ և արգիւնաւորապէս կատարել իր պաշտօնը: — Դիտեցէք, սակայն, թէ բաւական չէ լսել կամ խօսիլ լոկ այդ մասին, ապացոյցներ գասաւորել գիտնորէն ու ճառել ոգեւորուած հոետորոնթեամբ. ո՛չ թէ քարոզելն է հարկաւոր, այլ վկայ լինիլ, խօսիլ՝ ոչ թէ արուեստով, այլ կեանքով: Վկայել՝ կը նշանակէ ակնատեսի համոզումով և հաւատարմութեամբ արտայայտուիլ: Աւետարանի պաշտօնեան պէտք է ամէն վայրկեան իր շուրջն ու հոգւոյն մէջ կենդանի տեսնէ զԲրիստոս, անոր հետ միայն յարաբերութեան մէջ զգայ միշտ ինքզինքը, ընդունի թէ ամէն ինչ որ իբրեւ յաւաքիմոնթիւն և զէպիլ լաւագոյնը յեղաշրջութիւն կ'իրականանայ քրիստոնէական կեանքին մէջ՝ անկէ միայն կ'ընդունի իր ոյժն ու շարժումը, և թէ վերջապէս չէ մեռած ան, ոչ միայն իբրեւ գաղափար՝ որուն չի կրնար մօտենալ մահը, այլ նաեւ իբրեւ անձնաւորութիւն, որ կ'ապրի, կը գործէ և կ'ապրեցնէ մահաւանդ զայն իր մէջ:

Ճշմարիտ հոգեւորական գործիչը նա՛մ է

որ կ'ապրի և կը գործէ ա՛յդ ոգւով և այդպիսի գիտակցութեամբ, և որուն քարոզութիւնները ա՛յդպիսի հպեղիճակէ մը միշտ կը ստանան իրենց ներշնչումը: Իսկ ո՛րքան անկեղծ ու խորունկ ըլլայ այդ ներշնչումը, այնքան մեծ և փառաւոր կ'ըլլայ յաջողութիւնը, որ ուշ կամ կանուխ անվրէպ կը պատկէ այդպիսի զգացմամբ ոգեւորուած վանքերը: Եկեղեցւոյ պատմութիւնը և քրիստոնէական կեանքի աւօրեայ փորձառութիւնն իսկ կը ցուցնեն թէ ամէն բարի արգիւնք որ ձեռք բերուած է Աւետարանի դաշտին մշակութեան մէջ՝ գործը եղած է աւելի այդպիսիներու, այսինքն անոնց որ խօսքէ աւելի հոգւով և կեանքով քարոզած են:

Բրիստոսի յարութիւնը քրիստոնէական կրօնքին «կեղեւորական ճշմարտութիւնն է», անոնք որ հոգեկան ներքին փորձառութեամբ, այսինքն իբրեւ ամէն օր իրենց մէջ կատարուած եղիլութեան մը իրազգած յայտնաբերութեամբ կրնան վկայել անոր մասին, առաքելական արժանիքի՝ է որ կը տիրանան իրօք և իրաւամբ:

Թ. Ե. Գ.

ԵՐԱՇՇՏՈՒԹԻՒՆ ԶԻՆ ՇՐԷՒՑ ՍՕՏ

Ա. ԺՈՂՈՐԴԱԿԱՆ ԵՐԱՇՇՏՈՒԹԻՒՆ

Ինչպէս Եզրպոտի ու Ասորեստանի և արդի արեւելեան ժողովուրդներու մէջ, Հրէից մէջ ալ երաժշտութիւնը գրեթէ անբաժան էր կեանքէն: Ամէն օտոն իրեն յատուկ եղբը ունէր. «Անոնց մանուկները թմբուկով ու քնարով ձայն կը բարձրացընեն ու սրկնդի ձայնով ուրախ կ'ըլլան» (Յոր Իւ. 12): Երբոր Աստուած իր ժողովուրդը իր հայրերուն երկրիը տանի՝ «այն ատեն կոյսը պար բռնելով պիտի ուրախանայ, երիտասարդներն ու ծերերն ալ միասին» (Երեմ. ԼԱ. 13): Երաժշտութիւնը լըսելի կ'ըլլայ հարսանեական թափօրներու մէջ, «ուր փեսան փեսաւէրներով ու իր եղբայրներով միասին կը յառաջանայ» փողերու և թմբուկներու և պէս պէս երաժշտական գործիքներու ձայնով» (Ա. Մակ. Թ. 39): Արիւսողով մարդիկ կը զրկէ Իսրայէլի ամէն ցեւ